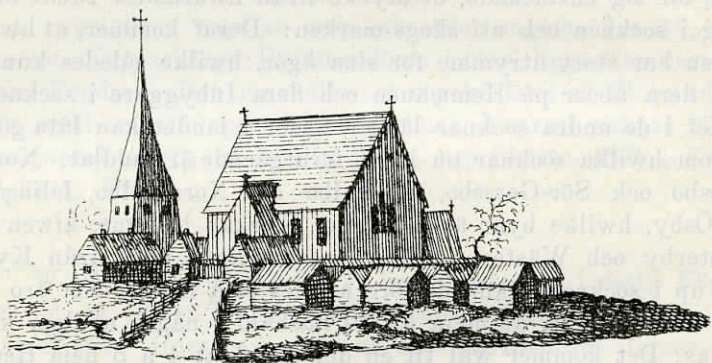

FÄRNEBO Sockn † är $104\frac{3}{16}$ Mantal stor, hwarutaf $72\frac{5}{8}$ äro Skatte, $11\frac{1}{4}$ Krono och $20\frac{5}{16}$ Frälse: Är äfwen mycket widsträckt; så at hon i sin widd begriper något mera än 2 quadrat mil. Hemmanen äro merendels klufne uti tämeligen små delar til $\frac{1}{2}$, $\frac{1}{4}$, $\frac{1}{8}$, $\frac{1}{16}$ och $\frac{1}{32}$:de delar och förutan några stora byar, som ligga omkring Kyrkan, hwilken står neder åt södra sidan af socknen, så äro de mästadels belägne hwar för sig enstackade, et stycke ifrån hwarandra rundt omkring i socknen och uti skogs-marken: Deraf kommer, at hwar och en har stort utrymme för sina ägor, hwilke således kunna tåla flera åboer på Hemmanen och flera Inbyggare i socknen, än det i de andra socknar längre neder i landet kan låta göra sig, om hwilka socknar nu i det förutgående är handlat. Norr-Gerssbo och Sör-Gerssbo, Sör-Salbo- och Norr-Salbo, Islingby och Ösby, hwilke byar äro omkring Kyrkan belägne, äfwen så Wästerby och Wästerby-kils byar, som ligga norr ifrån Kyrkan up i socknen, likna derföre aldeles små Städer och äro så med folk bebodde, at mera än 40 hushåld i några af dem kan räknas: Det kommer wäl til en del deraf, at 4 à 5 hela Hemman ligga i hwar by tilsammans; men förnämligast härflyter det deraf at, som förr är sagt, hwarje Hemman här mera än annorstädes är klufwit i små delar. Kyrkan i socknen är rätt stor och ansenlig, samt står på Krono-grund (se sid. 370). Präste-gården består af 2 hela Krono-Mantal om 16 öresland bägge tilsammans: Der är 16 Tunnors utsäde hwart år ungefär, en ganska widlöftig äng, wäl til 200 lass hö, likaledes finnes dertil god skog och betesmark, såsom ock är här et litet godt fiske i Wangsån, hwilken rinner förbi Präste-gården och Kyrkan, samt sedan vidare igenom socknen söder ut i Fläcksjön i Fläckebo sockn och Norrbo Härad (h): Hit til Präste-gården

hörer äfwen $1\frac{1}{4}$ Tunnas utsäde uti Bärge gärde, norr ut ifrån Kyrkan, samt något höslog uti en äng, Wisängen kallad. Capellans-bolet är $\frac{1}{2}$ Krono-Mantal om 3 öresland uti Backa, hwarest utsädet kan årligen wara 3 a 4 Tunnor: der är äfwen tarfwelig skog, äng och betesmark. Åkerjorden i denna sockn är af en skiljacktig beskaffenhet: De, som bo omkring Kyrkan, hafwa bästa sädesjorden, som består af en god lera: der hafwa de äfwen på båda sidor om den förr nämnda Wangsån rätt kosteliga ängar, hwilka ej allena äro förträffeligen widsträckta, utan äfwen mycket bördiga, hwilket kan slutas af den myckenhet Lador, som der öfwer wida fältet nära intil hwarannan finnas, uti hwilka Landtmannen wid ande-tiden införer höet af

FÄRNEBO KYRKA.

ängen, och der ifrån om vinteren til nyttjande wid Hemmanen hemtager. De, som bo norr up uti socknen, såsom wid Mälby, Wästerby, Wästerby-kil och några flera Hemman, hafwa mäst sur wes-jord eller, som den der kallas, dung-jord i sin åker, hwilken är alt för beswärlig at handtera och at rätt kunna sköta. Så många Hemman, som ligga öster i socknen utåt stora sandåsen, hwilken i norr och söder sträcker sig här igenom socknen, ock kallas Lång-Heden, hafwa alt sandjord: den samma åkerjorden bär likwäl ömnoigt säd; ty de kunna altid der, i anseende til den goda äng och betesmark som de hafwa,

hålla henne i sin tilbörliga häfd wid mackt. Annars händer det rätt ofta, at inbyggarena här i socknen nödgas köpa säd och at deras egen sädesväxt understundom icke wil räcka til för dem. Skog hafwa de öfwer alt tilträckeligen, om icke det kan felas för några enda, närmast intil Kyrkan; men eljest idkas här kolningar nog af dem, som äga skog: Med forande förtjenar detta folket sig penningar. Sjöar äro här i socknen åtskillige, i hwilka nog fisk finnes; fastän inbyggarena göra sig icke tid til at idka något fiskeri uti dem, hwarken til egit husbehof och något understöd i sina hushåld, ännu mindre, at de skulle igenom des af-salu wilja förtjena sig något: De förnämligaste af dessa sjöar äro följande, nämligen: **Hörende-sjön**, som ligger wäster i socknen och är $\frac{1}{2}$ mil lång, **Långsjön** som ligger der ofwanföre norr i socknen, likaledes inemot $\frac{1}{2}$ mil lång, **Gorgen, Wall-sjön, Järn-sjön, Trehörningen, La-sjön, By-sjön, Gårbarcken, Stenbarcken, Lind-sjön, Tappebo-sjön**, förutan många flera smärre sjöar. Eljest löper **Wangs-ån** igenom socknen ifrån Hörende-sjön, som förut nämdes, neder åt Kyrkan och så utur socknen i Fläck-sjön, uti hwilken å äfwenwäl något fisk understundom kan fångas. En annan mindre å, **Wen-ån** kallad, kommer up ifrån Karbenning, som ligger nordwäst ofwan för socknen och är Annex hit til Färnebo, hwilken å vidare löper fram igenom wästra sidan af socknen ut i La-sjön och så neder åt Forss Stångjärns-Hammare, som nu härefter skal omtalas, hwarest hon så rinner ut i den förr nämnda Wangs-ån. På Kårbo Hemmanets ägor här i socknen är en **Hälsobrunn**. På hela sandåsen utåt, som sträcker sig igenom socknen, hwilken nyss tilförene blef nämnd, och i synnerhet up wid Gästgifwaregården Ny-Krogen, der stora Landsvägen stryker fram ifrån Wästerås och Sala up åt Dalarne, finnes til ömnoget en slags måsa eller gräs, som kallas **Hede-gräs**: Detta gräset eller denna måsa kan brukas i många sjukdomar med mycken nytta och har wist en god kraft och wärkan i åtskilliga Curer, som äro med det gjorde: Det skal äfwen vara et ock samma gräs, som finnes uti Island, hwilket der kallas fjällgräs, och af Isländarne ofta brukas i miswäxt

år, enär ingen Spannemål dem tilföres, at nyttjas och ätas, då det antingen kokas i mjölk til en wälling eller ock bara i watn til en gröt (i): Inbyggarena här i socknen hafwa sig ännu obekant nyttan af detta gräset eller örten, oacktat den samma i alla Apotheque församles och säljes. Twänne **Bärags-Tullar** äro här i socknen wid stora Landswägarne, som gå här igenom up åt Norbärg och Dalarne: Den ene är wid Salbo byn på vägen åt Norbärg och den andre wid Sand på vägen, som löper up åt Ny-Krogen och så in i Dalarne. Emellan Sör-Salbo och Stäfre byar äro någre **Jättebackar**: äfwen så uppå Lång-Heden nära wid Kopparbärags vägen finnes en **Jätte-graf**. Här i socknen är:

1. **Forss Säteri** om 1 Mantal ligger $\frac{1}{4}$ mil wäster-norr ifrån Kyrkan straxt wid den förr nämnda Hörende-sjön. Det äger tilräckelig skog och mulbete, samt et godt fiske uti denna Hörende-sjön; men swag åker och äng: Sättran $\frac{1}{8}$ rå och rörs Hemman lyder härunder, samt eljest twänne torp på ägorne. Afledne Capitain och Riddaren Efwerths arfwingar äro ägare härtil. Här ofwan för gården, der Wen-ån rinner ut i Wangs-ån, ligger också **Forss Stångjärns-Hammare** med 2 Härdar, som har blifwit upbygd uti Konung Gustaf Adolphs tid år 1617 och sedermera i Konung Carl den XI:tes tid år 1689 blifwit aldeles bibehållen och stadfästad. Hammarskatten är 1 Skeppund och 10 Lispund: Stångjärnet som här smides, föres landswägen $4\frac{1}{2}$ mil neder til Wästerås. Den ene Härden här wid Hammaren tilkommer Herr Capitainen Efwerths arfwingar: Frälse-rättigheten der wid är 15 Skeppund: och den andre Härden äges af några Bäragsmän, som bo i Forss-byn här intil. Här är äfwen en **Mjölqwarn**, som går med 3 par stenar såsom ock en **Såg**.

2. **Bjurfors** eller **La-sjö Stångjärns-Hammare** med 2 Härdar är på Frälse-grund belägen längre norr ifrån Kyrkan, $\frac{1}{2}$ mil wid pass ofwan för Forss Stångjärns-Hammare, der sjön La-sjön rinner ut i den förr nämnda Wen-ån. Detta är et gam-

---

(i) v. H. Landh. Urb. Hiernes Act: Labor. Chym. Tent. VI i Kongl. Wetensk. Acad. Handlingar år 1744 p. 174.

malt verk och blef äfwen i Konung Carl den XI:tes tid år 1689 bibehållit: Drifwes alt med kol af egna skogar och äfwen så til större delen med egit Tackjärn: Stångjärnet föres til Wästerås. Hammarskatten är $18\frac{2}{3}$ Lispund och Frälse-rättigheten är 14 Skeppund. Här är ock en **Sågqwarn**. Denne ägendom tilkommer Herr Bruks-Patron Adolph Ternsten.

3. **Råsshytte Stångjärns-Hammare** med 2 Härdar, en Bärghsmans ägendom, norr ifrån Kyrkan $1\frac{1}{2}$ mil inwid skilnaden med Dalarna belägen och år 1617 på Skatte ägor upbyggt. Denne Hammaren afbrann år 1659 tillika med Hyttan, hwilke åter blefwo på nytt upbygde år 1663 och privilegerade. Nu är här äfwen en **Tackjärns-Hytta**. Hammarskat. är 10 Lispund. Stångjärnet föres landswägen til Wästerås, $5\frac{1}{2}$ mil härifrån. Wattu-drägten til detta werket är utur sjön Ljusen.

4. **Hedåkers Stångjärns-Hammare** med 2 Härdar är äfwen et Bärghsmans-werk, upbygdt år 1617 och ligger också norr ut ifrån Kyrkan här i socknen. Hammarskatten är 10 Lispund. Stångjärnet föres til Wästerås.

5. **Sör-Hörende Stångjärns-Hammare** med 2 Härdar är belägen litet mera än $\frac{1}{2}$ mil wäster ut ifrån Kyrkan nedan för Forss förr nämnda Bruk wid Hörende sjön och har sin wattu-drägt utur en liten sjö, Wallsjön kallad. Hammarskatten är 10 Lisp. Stångjärnet föres til Wästerås. Bärghsmän rå äfwen om denna ägendom.